

Education at a Glance (EAG) 2019

ההשקעה פר תלמיד נמוכה ביחס לממוצע ה-OECD כדי ליישר קו עם מדינות העולם נדרשת תוספת תקציבית של כ- 13 מיליארד ₪

עיקרי הממצאים:

- למרות שההשקעה בחינוך בישראל גדלה, עדיין ההשקעה פר תלמיד נמוך ביחס ל-OECD. ההשקעה פר ילד בגן נמוך מהעולם בשיעור של 35%, ובבתי הספר נמוך בשיעור של 11% כדי ליישר קו עם ה-OECD יש להוסיף לתקציב החינוך עוד כ- 13 מיליארד ₪.
- ההוצאה הלאומית לחינוך בישראל 5.7% לעומת 4.3% ב-OECD.
- במהלך שבע השנים האחרונות האוכלוסייה בישראל גדלה בשיעור של כ- 12% בעוד שבעולם היא גדלה בכ- 4% בלבד.
- שכר המורים נמצא במגמת שיפור - שכר המורים בישראל (בפועל) בקדם יסודי, ביסודי ובחטיבת הביניים דומה לזה לממוצע של ה-OECD. שכר המורה בחטיבה העליונה נמוך מהמוצע של העולם.
- ישראל מובילה בכיתות הצפופות
- אוכלוסיית ישראל מהמשכילות בעולם
- ישראל היא אחת מ-2 המדינות עם מספר שנות הלימוד החובה הגבוה ביותר
- המורים בישראל צעירים יותר
- בכל שלבי החינוך כוח ההוראה בישראל בנוי ברובו ממורות

משרד החינוך מפרסם היום (ג') את נתוני ה- OECD (ה- Education at a Glance) לשנת 2019. הדוח כולל שורה של נתונים שמתייחסים, בין היתר, להוצאה הלאומית פר תלמיד, ההשקעה לאומית בחינוך, שכר המורים, גדול כיתות, שעות לימוד, גיל המורים ושיעור המשכילים. הנתונים הללו מוצגים ביחס למדינות החברות בארגון ה- OECD

להלן ממצאי הדוח.

רקע

- מטרת התזכיר היא לסכם את הממצאים העולים מפרסום Education at a Glance (EAG) בשנת 2019, על מצבה של מערכת החינוך בישראל יחסית למדינות החברות ב- OECD¹. מרבית הנתונים מתייחסים לנתוני 2017 אך יש נתונים נוספים כמו הוצאה לאומית לחינוך המתייחסים לשנת 2016 ונתוני השכלה גבוהה ותוכנית לימודים המתייחסים לנתוני 2018 ו- 2019. ההשוואה נעשית לממוצע מדינות OECD ומדינות נבחרות נוספות. בשנים המוצגות בפרסום, יישום רפורמת "אופק חדש" הושלם בשלבי החינוך קדם יסודי ועד חטיבת הביניים כאשר רוב מוחלט של עובדי הוראה מועסקים במסגרת הרפורמה. עם זאת, שיעורי הצטרפות עובדי ההוראה לרפורמת "עוז לתמורה", כולל עוז חלקי, בחטיבה העליונה עומד על 77% ממשרות המורים.
- הדו"ח בא לתת הסברים, הבהרות וניתוחים סטטיסטיים וכלכליים, לחדד הבחנות בין שינויים ריאליים לבין שינויי הגדרות בדיווחים בנתוני החינוך המתפרסמים ב- EAG.
- קיימים קשרי עבודה שוטפים עם נציגי ה- OECD ואגף החינוך של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במטרה להתאים את הגדרות הנתונים הישראליים לאלה של ה- OECD.
- הנתונים המוצגים בפרסום זה הינם פרי עבודתם של נציגי המדינות החברות הארגון ה- OECD. האינדיקטורים חושבו, עובדו, נבדקו ונשלחו למזכירות ארגון ה- OECD בפריז, במטרה לפתח ולעדכן מדדי השוואה והערכה בין-לאומיים.
- לטובת פרסומי EAG עתידיים, מתכננים נציגי המדינות פעמיים בשנה. במהלך כינוסים אלה מתקבלות החלטות בדבר עדכוני מדדים, הוספה והשמטת אינדיקטורים ושינוי שיטות חישוב אשר מאושרות בדיונים. כמו כן נשמעות הרצאות ממיטב החוקרים בעולם והנציגים מחליפים מידע ורעיונות במטרה לחזק את הקשר בין המדינות ועם ארגון ה- OECD במטרה לשפר את מערכות החינוך.

¹ Organization for Economic Cooperation and Development - ארגון וולונטארי של המדינות המפותחות לשיתוף פעולה כלכלי ולהתווית דרכים לפיתוח.

הממצאים העיקריים של דוח - EAG 2019

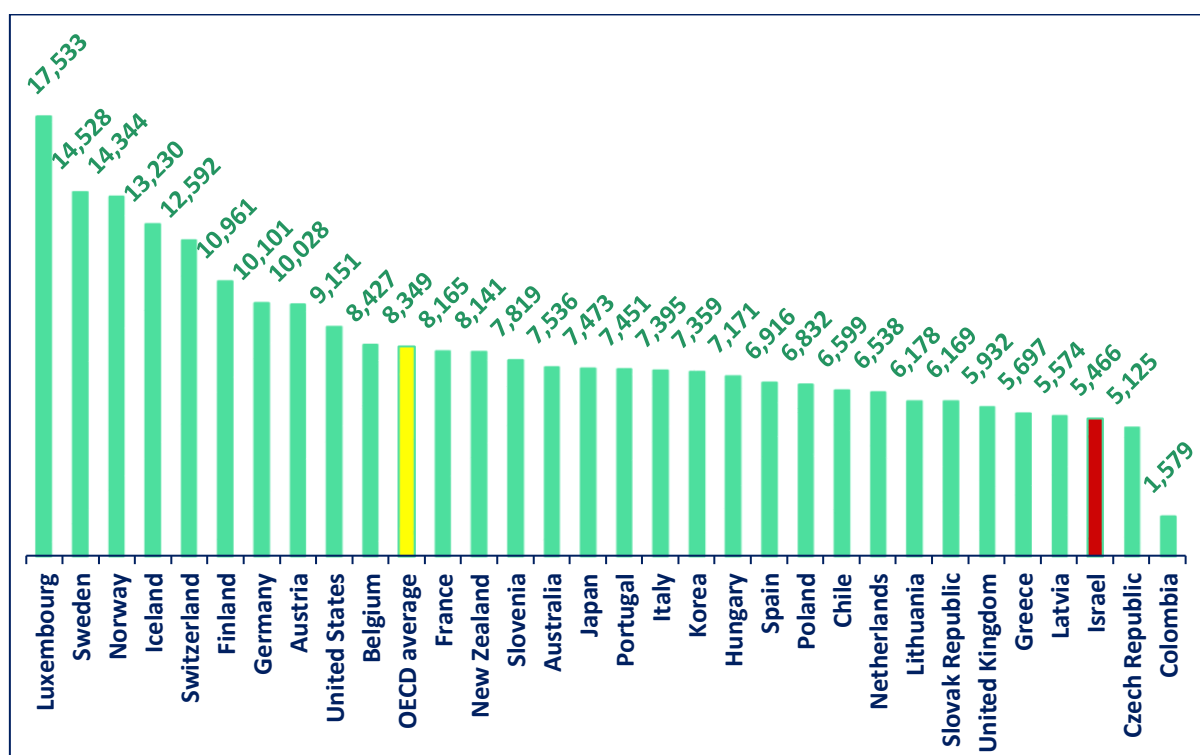
הוצאה לאומית

PPP מתואם לפי GDP לשנת 2016, משמש לחישוב ההוצאה הלאומית ושווה ערך לכ- 3.826 ש"ח

בין השנים 2010-2016 גידול ההוצאה הציבורית לחינוך במיליארדי ₪ הוא פי 4.8 גדול יותר מגידול ההוצאה הפרטית

- נתוני שנת 2016 מראים כי חלק מההוצאה לחינוך במוסדות חינוך בכל שלבי החינוך, מגילאי 2-5 ועד להשכלה השלישית, כאחוז מהתמ"ג (מתודת החישוב על-פי ההנחיות החדשות של ה-OECD), בישראל עמד על 7.1% לעומת 5.8% במוצע ה-OECD. בשלבי החינוך הטרם יסודי², יסודי, על-יסודי ועל תיכוני ההוצאה בישראל עמדה על 5.7% לעומת 4.3% במוצע ה-OECD.
- ההוצאה הדולרית במוצע לתלמיד בישראל נמוכה מזו של מדינות ה-OECD והיא מהווה 65% מהוצאת ה-OECD לתלמיד בחינוך הקדם יסודי ו-89% בחינוך היסודי, העל יסודי והעל תיכוני לא גבוה.
- ההוצאה לחינוך לתלמיד בין הנמוכים ביותר ב-OECD בכל שלבי החינוך. בחינוך הקדם יסודי (\$4,466) היא ממקמת את ישראל במקום 29 מתוך 31 מדינות שמסרו מידע. בחינוך היסודי, העל יסודי והעל תיכוני לא גבוה (\$8,365) היא ממקמת את ישראל במקום 23 מתוך 34 מדינות.
- כדי ליישר קו עם מדינות ה-OECD ישראל נדרשת להוסיף לתקציב החינוך עוד כ- 13 מיליארד ₪.

הוצאה למוסדות חינוך לתלמיד בחינוך הקדם יסודי במונחי PPP (2016)

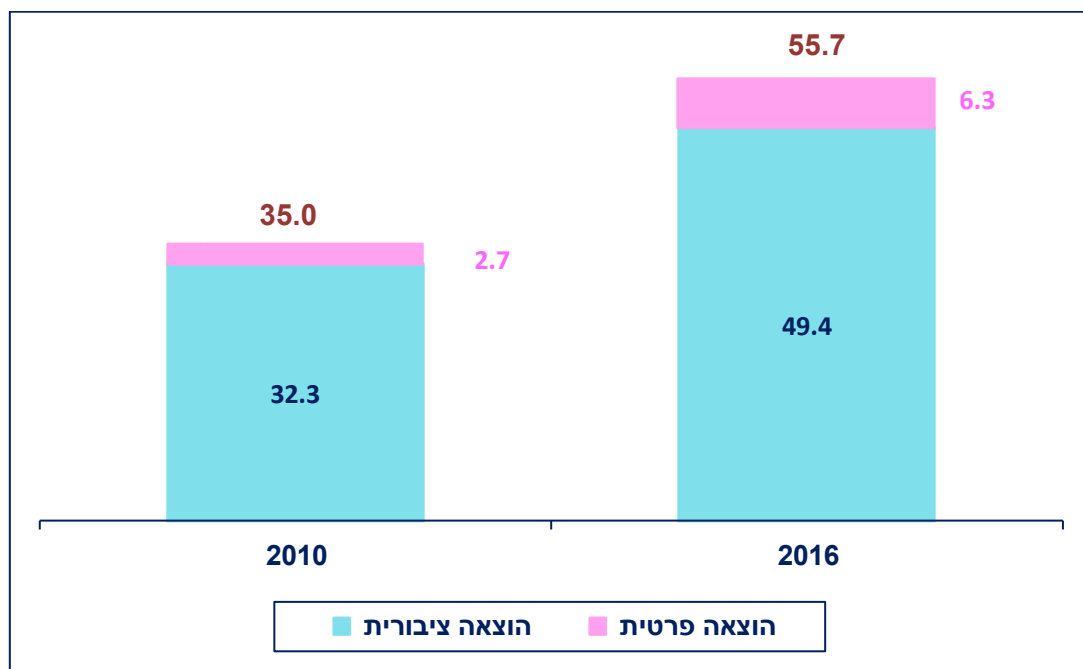

מקור: EAG 2019, Table B2.4

² החינוך הטרם יסודי מתייחס לגילאי 2-5, לפני כניסה לחינוך היסודי.

- משנת 2010, סך ההוצאות הפרטיות והציבוריות על חינוך בשקלים גדלו, אומנם במיליארדי ₪. ההוצאה הציבורית גדלה פי 4.8 יותר מההוצאה הפרטית. אך שיעור ההוצאה הפרטית גדל יחסית יותר: ההוצאה הפרטית גדלה ב-135% וההוצאה הציבורית גדלה בכ-53%. נתונים אלה מראים שהמדינה הגדילה את ההשקעה בחינוך, למרות שחלק ההוצאה הפרטית לחינוך גדל משמעותית.

תרשים 5.6: ההוצאה הציבורית והפרטית למוסדות חינוך של החינוך היסודי, העל-יסודי והעל-תיכוני בישראל (מיליארד ₪)

מקור: עיבוד מאת אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך

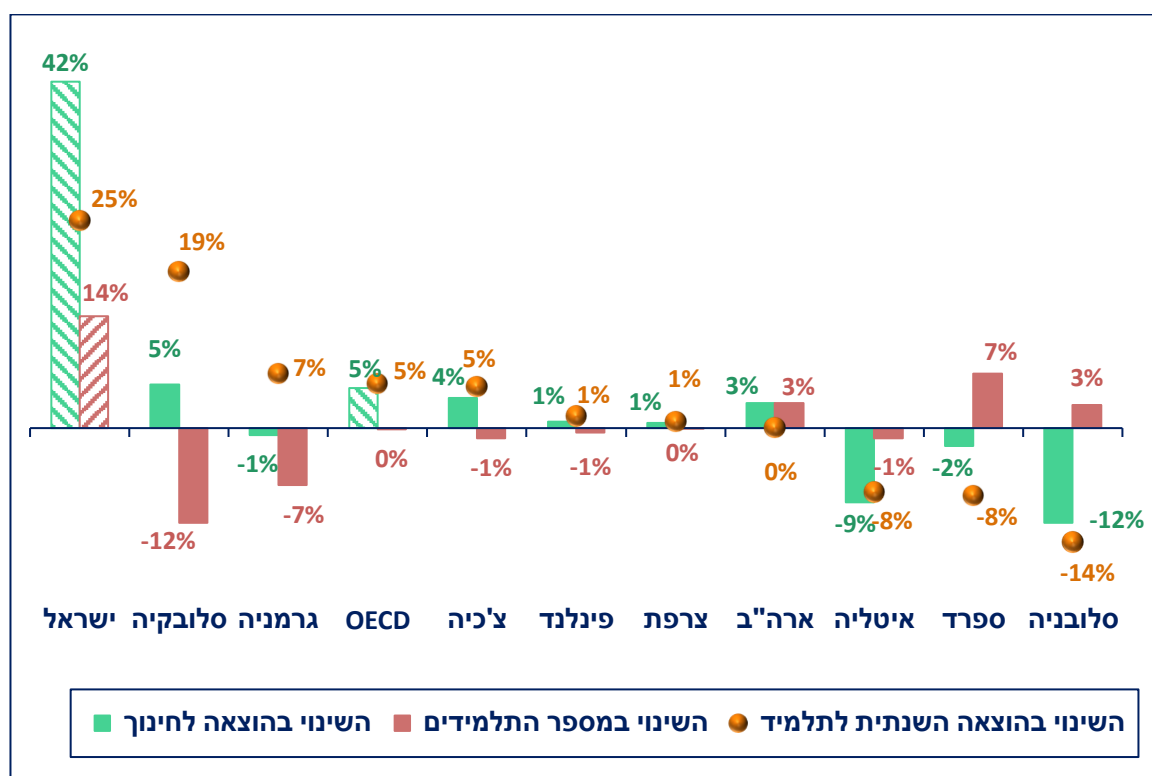
EAG 2019, Tables C2.1, C3.1, X2.1

- ההוצאה לחינוך של משקי בית, שהיא בעיקר תשלומי הורים, וההוצאה לחינוך של גופים פרטיים וגופים בינלאומיים מהוות 2 החלקים של ההוצאה הפרטית לחינוך. בהמשך ההוצאה של גופים בינלאומיים נכללה בזו של גופים פרטיים. שיעור ההוצאה של משקי בית בישראל דומה לזה שב-OECD: 7.6% בישראל מול 8.0% בארגון. לעומת זאת שיעור ההוצאה של גופים פרטיים גבוה יותר בישראל (3.7% מול 2.0%). זאת הסיבה שבישראל שיעור ההוצאה הפרטית גבוה יותר. שיעור ההוצאה של משקי בית בישראל לא גבוה במיוחד. היא מדורגת במקום 15 מתוך 31 מדינות מבחינת גובה ההוצאה.

הוצאה גבוהה לחינוך לצד מספר גבוה של תלמידים

- הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד בישראל מסתכמת בין השנים 2010-2016, ב- 25% לעומת ממוצע ה-OECD ב- 5%.
- בין השנים 2010-2016, ישראל דורגה במקום הראשון בשיעור הגידול של ההוצאה לחינוך ובמקום השני אחרי טורקיה בגידול מספר התלמידים.

תרשים 5.3: הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד, מספר התלמידים וסך ההוצאה על מוסדות חינוך (2010-2016).

מקור: EAG 2019 Table C1.3

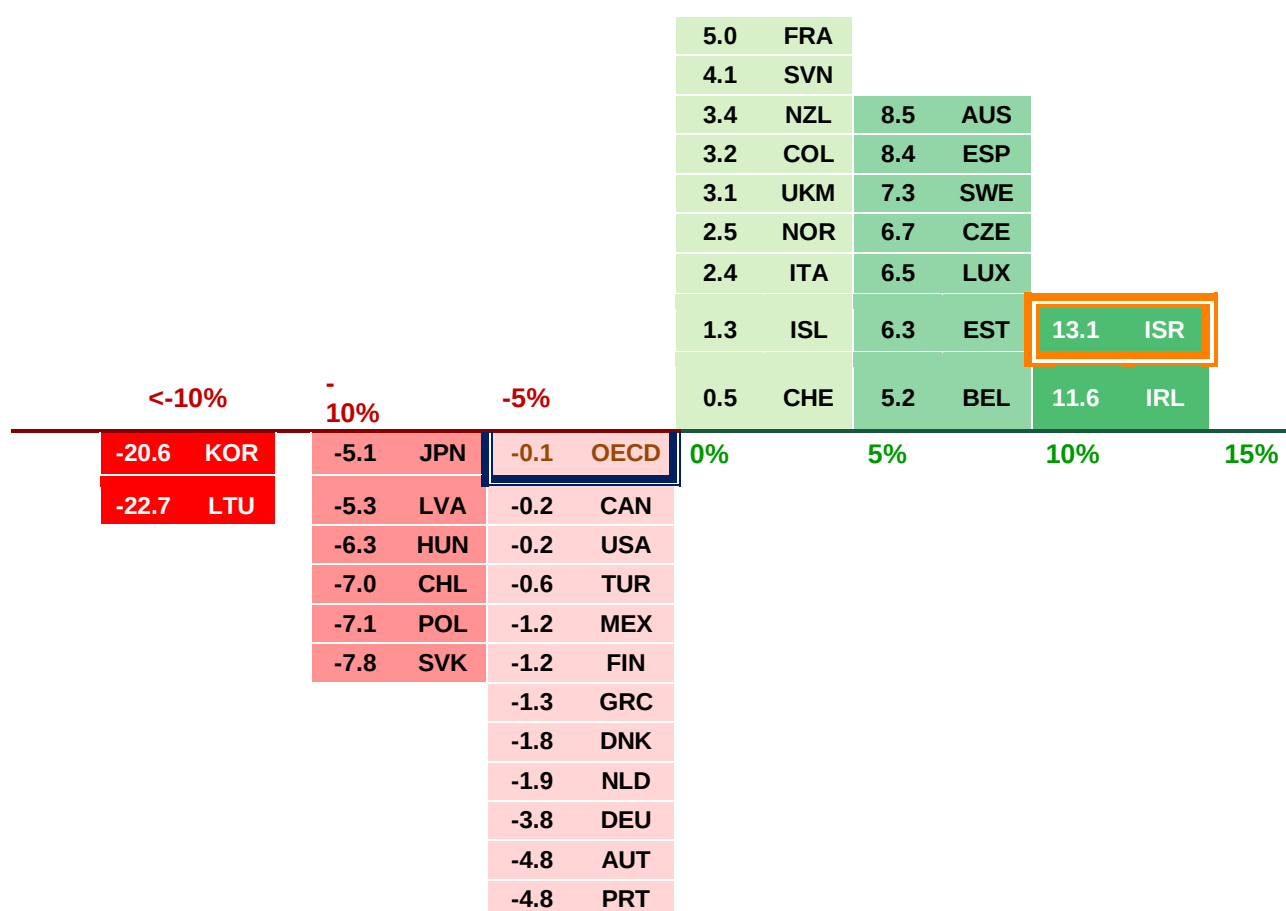
- הסיבה העיקרית להוצאה פר תלמיד הנמוכה בישראל: מספר התלמידים הגבוה בישראל (ומכאן, מספר התלמידים הגבוה בכתה), 14% גידול באותם שנים לעומת אין שינוי בממוצע ה-OECD, משפיעים על הוצאה נמוכה לתלמיד. הגדלת ההוצאה לחינוך התחלקה בין מספר גדול של תלמידים הנובע הן משיעור הריבוי הטבעי הגבוה וכוח החזקה והן מההגירה החיובית לישראל. למרות הגידול בהוצאה הכללית שיעור השינוי בהוצאה לתלמיד אינו מאד גבוה ביחס למדינות בעלות ריבוי טבעי נמוך ואף שלילי.

גידול באוכלוסייה

שיעור בני 6-17 מתוך כלל האוכלוסייה בישראל הוא בין הגבוהים ב-OECD

- שיעור הצעירים בני 6-17 מתוך כלל האוכלוסייה בישראל גבוה במיוחד והוא השני בגודלו מתוך כל מדינות הארגון, אחרי מקסיקו.
- בין 2010 ל-2017 אוכלוסיית בני 6-17 בישראל גדלה ב-13.1%. זה אחוז הגידול הגבוה ביותר מכל מדינות ה-OECD. בממוצע ה-OECD אוכלוסייה זו ירדה ב-0.1%.

תרשים 1.1: שיעור השינוי של גודל אוכלוסיית בני 6-17 בין 2010 ל-2017

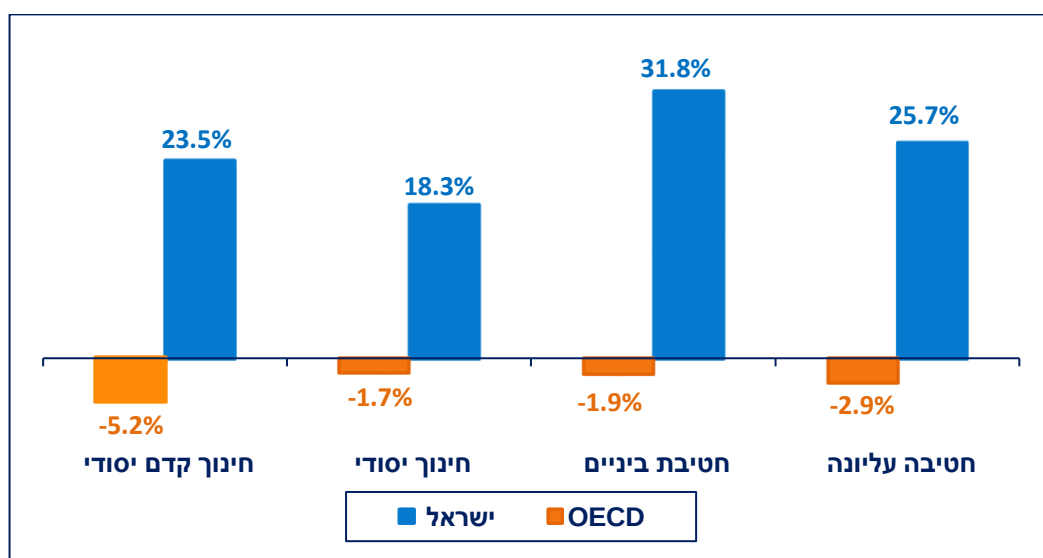
מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

- הסל שנבחר ע"י EAG לצורך חישוב נתוני השכר ב-2019 הוא שער החליפין Private consumption. PPP=4.237 נמדד על-פי יכולת הצריכה הפרטית של האוכלוסייה בינואר 2018. PPP=4.294 נמדד על-פי יכולת הצריכה הפרטית של האוכלוסייה בינואר 2017 נמדד על-פי יכולת הצריכה הפרטית של האוכלוסייה בינואר 2018.. נתון זה חשוב לצורך ההשוואה בין ישראל למדינות ה-OECD. PPP מתואם לפי GDP לשנת 2016, משמש לחישוב ההוצאה הלאומית ושווה ערך לכ- 3.826 ש"ח

לאורך השנים חלה עליה עקבית בשכר המורים בישראל

- מ-2012 שכר המורים בפועל עלה ב-18.3% בחינוך היסודי, ב-23.5% בקדם יסודי, ב-25.7% בחט"ע וב-31.8% בחט"ב.

השינוי בשכר בפועל בין 2012 ל-2017

בחינוך הקדם יסודי, בחינוך היסודי ובחטיבת הביניים שכר בפועל של המורים בישראל דומה לזה שב-OECD בממוצע

- בחינוך הקדם יסודי שכר בפועל של המורים בישראל גבוה ב-4% מזה של ה-OECD ובחטיבת הביניים הוא זהה לזה של ממוצע הארגון. בחינוך היסודי הוא נמוך בכ-4% ובחטיבה העליונה בכ-8%.

לוח 4.6: ההשוואה בין שכר בפועל ב- PPP בישראל וב- OECD ב- 2017, לפי קבוצות גיל

קבוצת גיל	שלב חינוך				
	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה	
ישראל	37,734	39,261	42,476	41,968	סה"כ 25-64
OECD	36,247	40,580	42,553	45,803	סה"כ 25-64
היחס ישראל / OECD	1.04	0.97	1.00	0.92	

מקור: EAG 2019, Table D3.4

- בישראל כמו ב- OECD, ובכל שלבי החינוך, השכר בפועל של מורים בני 25-34 נמוך מזה של מורים בני 55-64, אבל ההבדל גדול יותר בישראל.
- בכל שלבי החינוך ב-2017 השכר בפועל של המורים בני 25-34 בישראל נמוך מזה של עמיתיהם ב-OECD. לעומת זאת, השכר בפועל של המורים בני 55-64 גבוה יותר בישראל.

השפעת רפורמת 'אופק חדש' ו- 'עוז לתמורה' על שכר המורים: שיפור משמעותי

- השפעת הרפורמה על שכר המורים באה לידי ביטוי בדו"ח 2019 (לוח X2.9) המתאר את התקדמות שכר בפועל של המורים בישראל לאורך השנים. משנת 2010 ועד 2017 השכר בפועל של המורים בישראל גדל ב-46% בחינוך הקדם יסודי, ב-37% בחינוך היסודי, ב-44% בחטיבת הביניים וב-35% בחטיבה העליונה. נתוני חטי"ע מביאים לידי ביטוי רק חלק מהעלייה הצפויה ביישום המלא של הרפורמה "עוז לתמורה". ב-2017 71% מהמורים בחטי"ע עבדו בתנאי רפורמה "עוז לתמורה".

שכר המורים בפועל נמוך משכר בעלי השכלה שלישונית במשק הישראלי

- בשנת 2017 שכר ממוצע בפועל של המורים ביחס לשכר בעלי השכלה שלישונית במשק, גבוה יותר בכל שלבי הגיל לעומת יחס זה בממוצע מדינות ה-OECD. נתון זה הינו משמעותי ובא לתאר את כוח הקנייה של המורים ביחס לעובדים מקבילים באותה מדינה. בארה"ב לדוגמא, מורה ביסודי משתכר כשני שלישי משכר עמיתו בבעל השכלה שלישונית שאינו מורה לעומת מורה בישראל המשתכר ב-12% פחות משכר בעל השכלה שלישונית במשק. יש לציין כי יחס זה בחטיבה העליונה עמור להשתפר עוד עד יישום מלא של רפורמת עוז לתמורה.
- בישראל, יחס השכר בין מורים לחבריהם (בעלי השכלה שלישונית) במשק דומה בקבוצת הגיל של המבוגרים. מורים מבוגרים (55-64) מתוגמלים ב-OECD פחות לעומת בני גילם במדינה ולעומת הצעירים (25-34). כלומר, שכר המורים לפי ממוצע מדינות ה-OECD, צומח בקצב נמוך יותר ולכן נשחק באופן יחסי. בישראל לעומת זאת יחס השכר בין מורים לחבריהם במשק נשמר בשתי קבוצות הגיל של הצעירים והמבוגרים.

שכר מורים בפועל לשעה גבוה יותר בישראל מאשר ב-OECD

- ההשתכרות לשעת עבודה לפי שעות הנוכחות הנדרשות בבית הספר הינה בהשוואה למדינות המדווחות באופן זה. יחס השכר לשעת נוכחות בבית הספר בישראל לממוצע שכר שעת עבודה ב-OECD קטן ב-11% בחט"ע וב-7% בחינוך היסודי. השכר בשעה בישראל זהה לזה שב-OECD בחט"ב והוא גבוה ב-27% בחינוך היסודי.

לוח 4.9: שכר לשעת עבודה ממוצעת לפי שעות נוכחות בבית ספר במחירי PPP - שכר בפועל, 2017

שכר בפועל לפי שעות נוכחות	קדם יסודי	יסודי	חט"ב	חט"ע
ישראל	35.4	31.8	36.0	36.0
ממוצע OECD	27.8	34.3	36.1	40.3
יחס לשעת מורה ישראל / OECD	1.27	0.93	1.00	0.89

מקור: עיבודים מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך: EAG 2019, Tables D3.1.a, D3.4, D4.1

המורות מרויחות יותר מהמורים

- ההשוואה בשכר המורים מראה שבישראל הבדל השכר לטובת הנשים בהשוואה לגברים. נשים מרויחות כ-1% פחות ביסודי, כ-4% יותר בחט"ב וכ-17% יותר בקדם יסודי.
- שכר המורים נקבע כאמור ממספר רב של פרמטרים. שיעור המורים האקדמאים בחינוך הרשמי (יסודי וחט"ב), עומד על כ-96%. שיעור המורות האקדמאיות גבוה מאשר המורים האקדמאים בכ-2%, אך שיעור בעלי תואר MA ומעלה, גבוה יותר בקרב הגברים. ממוצע וותק לשכר וממוצע הגיל בקרב הגברים גבוהים יותר לעומת הנשים, ומתואם עם יחידות גמולי ההשתלמות ודרגות אופק חדש הגבוהים במקצת באוכלוסיית המורים לעומת המורות. מנגד, גמול אם מאפשר להשתכר אותה רמת שכר בהיקף עבודה נמוך יותר.

מנהלי בית ספר בחינוך היסודי ובחט"ב קבלו שכר בפועל גבוה מזה של עמיתיהם ב-OECD ושכר נמוך יותר בחט"ע

- השכר הסטטוטורי המינימלי והשכר המקסימלי בחינוך היסודי של מנהלי בית ספר בישראל זהים לאלה שבחט"ב. הסיבה היא שבשתי שלבי החינוך שכר המנהל מתבסס על אותם הסכמים קיבוציים וטבלת שכר זהה. שכר המינימלי בשלבי חינוך אלה גבוה מזה שבחט"ע ושכר מקסימלי נמוך יותר.
- שכר סטטוטורי מינימלי ומקסימלי של מנהלי בתי ספר בחינוך היסודי גבוה בהקבלה לממוצע שכר מנהלים ב-OECD. בחטיבת ביניים, השכר המינימלי דומה לזה של הארגון והשכר המקסימלי נמוך יותר. בחטיבה העליונה, שכר המינימלי נמוך יותר ושכר המקסימלי גבוה יותר.

לוח 4.15: שכר סטטוטורי מינימלי ומקסימלי של מנהלי בית ספר, לפי שלב חינוך ב-2018

מדינה	חינוך יסודי		חטיבת ביניים		חטיבה העליונה	
	שכר מינימלי	שכר מקסימלי	שכר מינימלי	שכר מקסימלי	שכר מינימלי	שכר מקסימלי
ישראל	50,696	81,901	50,762	82,126	39,593*	101,683*
OECD	44,575	77,538	49,629	85,700	52,126	87,420

מקור: EAG 2019, Table D3.10

* בחטיבה העליונה 91% ממנהלי בתי ספר בישראל מקבלים את שכרם לפי תנאי רפורמת 'עוז לתמורה' ו-9% לפי התנאים הקיימים מלפני הרפורמה. מקור מקסימום השכר הוא סולם השכר לפי תנאי 'עוז לתמורה' (91% מהמנהלים) ומקור מינימום השכר הוא סולם השכר לפי התנאים הקודמים (9% מהמנהלים). הסולם לפי תנאי הרפורמה נע בין \$41,603 ל-\$101,683 והסולם לפי תנאי טרום הרפורמה נע בין \$39,593 ל-\$88,422.

מספר הלוחות והתרשימים המופיעים בהמשך מתייחסים לחוברת "מערכת החינוך בישראל בראייה השוואתית בינלאומית על פי Education at a Glance (EAG) 2019 שתעלה באתר של המינהל כלכלה ותקציבים ב-10/09/2019.

בישראל הצפיפות בכיתה גדולה יותר

- צפיפות התלמידים בכיתה גדולה יותר בישראל בכ- 25% בחינוך היסודי, 26.5 תלמידים בכיתה לעומת 21.2 תלמידים בממוצע ה-OECD. ישראל מצמצמת את מספר התלמידים בכיתה בחטיבות הביניים: מספר התלמידים בכיתה ירד ב- 9.4% משנת 2005 ל-28.1 תלמידים בשנת 2017. ממוצע ה-OECD עומד על 22.9 תלמידים בכיתה, פער של כ- 23%.
- בחינוך היסודי יחס תלמידים/מורים זהה לממוצע ב-OECD. בעקבות יישום הרפורמות מספר שעות ההוראה של המורים גדל מדי שנה וצפיפות התלמידים בכיתה קטן לצד הגידול הטבעי כך שמספר התלמידים למורה נותר כפי שהיה. בחטיבת הביניים, יחס התלמידים למשרת מורה בישראל קטן בכ- 16% מאשר יחס זה ב-OECD ובחטיבה העליונה הוא נמוך בכ-28%.
- שיעורי למידה בישראל גבוהים יותר מממוצע ה-OECD בקבוצות גיל 3-5 (99.4) ו-15-17 (95.1). שיעורי למידה בגילאי 3-5 בישראל הם הגבוהים ביותר ב-OECD.

מורים צעירים יותר בישראל

- גיל ממוצע של המורים בחינוך הקדם יסודי בישראל דומה לזה של ה-OECD. בכל שלבי החינוך האחרים המורים בישראל צעירים יותר מאשר ממוצע ה-OECD כאשר ההפרש בין גיל ממוצע של מורה בישראל וב-OECD יורד עם שלב החינוך (מורה בחינוך היסודי בישראל צעיר יותר בכ- 2.6 שנים, 1.8 בחטי"ב ו-1.5 בחטי"ע).

לוח 3.5: גיל ממוצע של המורים בישראל לפי שלב חינוך ב-2017

	שלב חינוך			
	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי
ישראל	42.9	44.2	40.9	41.9
OECD	44.7	45.7	43.5	41.6

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

- בכל שלבי החינוך שיעור המורים עד גיל 39 גבוה יותר בישראל מאשר בממוצע ה-OECD ושיעור המורים בני 50 ומעלה נמוך יותר.

לוח 3.6: שיעור מורים עד גיל 39 ומעל 50 לפי שלב חינוך ב-2017

מדינה	חינוך יסודי		חטיבת ביניים		חטיבה עליונה	
	עד גיל 39	גיל 50 ומעלה	עד גיל 39	גיל 50 ומעלה	עד גיל 39	גיל 50 ומעלה
ישראל	48.6	21.6	41.0	27.9	38.9	33.4
OECD	38.4	32.6	34.8	36.9	31.2	39.9

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

שיעור המורים המבוגרים גדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר. בישראל, כ- 33% מהמורים בחט"ע הם מעל גיל 50 לעומת 22% בלבד בחינוך היסודי.

בכל שלבי החינוך כוח ההוראה בישראל בנוי ברובו ממורות

- שיעור המורות בישראל הינו גבוה משמעותית בכל שלבי החינוך בפרט בגני הילדים (מעל 99%) ובחינוך היסודי (מעל 85%). תופעה זו קיימת במרבית מדינות ה-OECD.
- שיעור המורים הגברים הולך וגדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר, קרי בחטיבה העליונה. בקדם-יסודי שיעור הגברים הוא 0.6%, כ- 15% ביסודי, כ- 21% בחט"ב וכ- 30% בחט"ע. תנועה זאת קיימת במוצע ה-OECD, עם שיעור גברים גבוה יותר בכל שלבי החינוך.

לוח 3.7: שיעור מורות לפי שלב חינוך ב-2017

שלב חינוך				
	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה	חינוך יסודי	
ישראל	78.7	70.1	85.4	99.4
OECD	69.3	59.8	82.9	96.5

מקור: EAG 2019, Table D5.2

- בישראל במוצע, המורים מבוגרים מהמורות. בישראל וב-OECD גיל ממוצע של המורות וגיל ממוצע של המורים עולה עם העלייה בשלבי החינוך. המורות והמורים המבוגרים ביותר עובדים בחטיבה העליונה.

לוח 3.8: גיל ממוצע של המורים ב-2017, לפי שלב חינוך ולפי מגדר

שלב חינוך			
	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה	
ישראל - סה"כ	42.9	44.2	40.9
נשים	42.5	43.4	40.7
גברים	44.2	46.2	42.4
OECD - סה"כ	44.7	45.7	43.5
נשים	44.5	45.0	43.5
גברים	45.0	46.6	43.4

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

השכלה שלישונית – בוגרי חינוך גבוה הכולל בעלי תואר אקדמאי ובעלי השכלה על תיכונית עם תעודה

אוכלוסיית ישראל מהמשכילות בעולם

- ב-2018 ישראל היא מדינה עתירת השכלה. אחוז בעלי ההשכלה השלישונית גבוה בהרבה מזה של ממוצע OECD³ (50.9% לעומת 37.0%). במקביל, אחוז מעוטי ההשכלה נמוך למדי: 12.6% בישראל לעומת 20.9% בממוצע OECD. למרות הקושי להגדיל את שיעורי בעלי השכלה הגבוהה בקרב אוכלוסייה שמלכתחילה נחשבת משכילה מאד, עדיין מצליחה מערכת החינוך בישראל להשיג גידול בשיעור בעלי השכלה שלישונית וצמצום גדול יותר בקרב האוכלוסייה הפחות משכילה.

לוח 6.1: התפלגות (באחוזים) של גילאי 25-64 לפי רמת ההשכלה ב-2010 ו-2018

2018			2010			
השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	עד חטיבת ביניים, כולל	השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	עד חטיבת ביניים, כולל	
50.9%	36.5%	12.6%	45.6%	36.5%	17.9%	ישראל
37.0%	42.1%	20.9%	30.3%	44.6%	25.1%	OECD

מקור: עיבודים מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך EAG 2019, Table A1.1

* כולל חינוך על-תיכוני שאינו חינוך גבוה.

- אחוז בעלי השכלה נמוכה או שווה לחטיבת הביניים, היה בשנת 2010 17.9% וירד ל-12.6% בשנת 2018. השיעור הממוצע במדינות ה-OECD לבעלי השכלה נמוכה עומד על 20.9% כאשר אנגליה, שוודיה, לוקסמבורג ולטביה הינן המדינות היחידות בהן התרחש גידול בשיעור בעלי השכלה נמוכה.
- שיעור האקדמאים מתוך כלל בוגרי תיכון בישראל גבוה במיוחד (58%) וקודמות לה רק קנדה, אנגליה וספרד.
- שיעור הגידול משנת 2010 במספר האקדמאים הינו פי 2.2 יותר משיעור הגידול באוכלוסייה.
- ההשוואה בין גברים לנשים מראה כי ברוב המדינות המשתתפות בסקירה, כולל ישראל, נשים מהוות רוב בתחומי החינוך, מדעי הרוח ואומנויות, מדעי החברה ועיתונאות ובבריאות ורווחה. במינהל עסקים ומשפטים שיעור שלהן גבוה מ-50% בכמעט כל המדינות. לעומת זאת, הן לומדות פחות בתחומים אחרים כמו מדעים, הנדסה ייצור ובנייה.
- בהשוואה ל-OECD הסטודנטים בתואר ראשון, תואר שני ודוקטורט בישראל מבוגרים יותר.
- נשים מהוות רוב אצל הסטודנטים האקדמיים בתואר ראשון, תואר שני ודוקטורט וכחצי הסטודנטים בלימודים על תיכוניים.

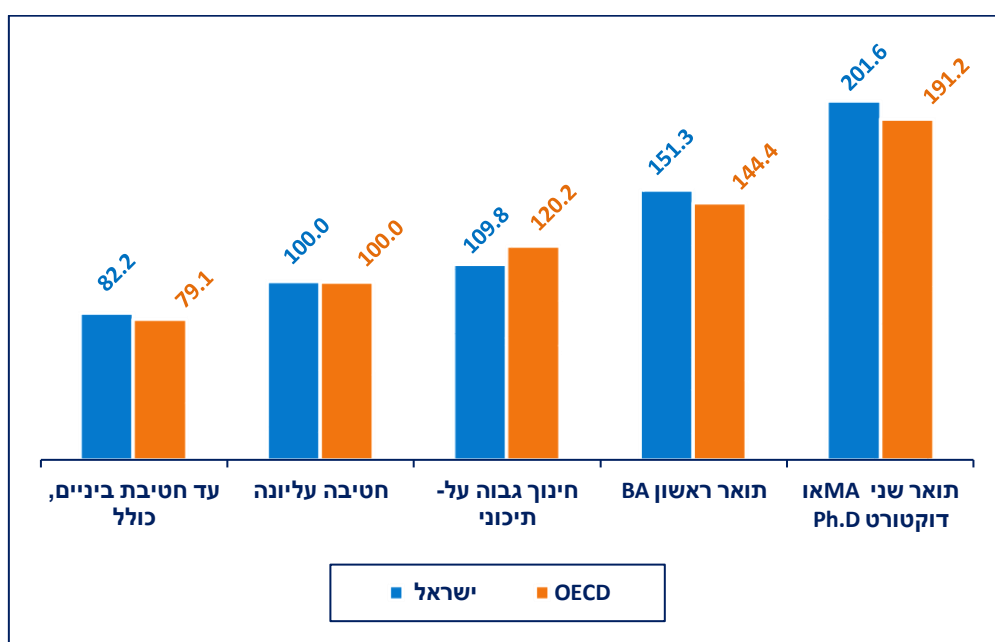
³ גם בהסתכלות על כלל המדינות: יש רק שלוש מדינות חברות ה-OECD ששיעור בעלי ההשכלה השלישונית בהן שווה או גבוה מ-50%: קנדה, ישראל ויפן.

- ההשוואה בין בני 25-34 ל-55-64 בישראל מראה ששיעור בעלי השכלה נמוכה גבוה אצל בני 55-64. ב-2018 הם מהווים כחמישית מהאוכלוסייה. שיעור זה יותר מפי 2 מזה של בני 25-34. ב-2018 שיעור בעלי השכלה שלישונית זהה בשתי קבוצות הגיל.

שכר העובדים עולה עם רמת ההשכלה

- בישראל, כמו ב-OECD, שיעור התעסוקה בקרב בני 25-64 ב-2017 עולה עם רמת ההשכלה.
- בישראל השכר הממוצע עולה עם רמת ההשכלה. בהשוואה לשכר של בעל השכלה תיכונית בעל MA ודוקטורט מקבל שכר גדול יותר מפי 2 ושכרו של בעל השכלה נמוכה (עד חטי"ב כולל) נמוך בכ-18%.

תרשים 6.14: שכר העובדים בני 25-64 לפי רמת ההשכלה ביחס לשכר של עובד בעל השכלה תיכונית ב-2017 (חטיבה עליונה = 100)

מקור: EAG 2019, Tables A4.1

לכמעט כל הדוקטורנטים בישראל יש תעסוקה והם נהנים ממשכורת גבוהה

- בישראל כמו בממוצע ה-OECD שיעור התעסוקה של בעלי דוקטורט עולה על 90%.
- נשים מהוות כ-53% מבוגרי דוקטורט. שיעור זה נמוך משיעור הנשים מתוך הסטודנטים החדשים בהשכלה השלישונית (כ-58%). גם ב-OECD אחוז זה נמוך יותר (כ-35% מבוגרי דוקטורט מול כ-54% בלימודים בהשכלה השלישונית).
- הסטודנטים לדוקטורט בישראל בין המבוגרים ביותר ב-OECD.
- **נתון חדש!** בישראל, כ-59% מבוגרי דוקטורט סיימו אותו בתחום מדעים. אחוז זה גבוה בהרבה מזה שב-OECD (46%). אחוז זה מעניין בהשוואה לאחוז הסטודנטים המתחילים את לימודיהם השלישוניים בתחום זה (כ-32%). ההפרש בין 2 השיעורים מצביע על נטייה של אלה שלומדים בתחום זה להמשיך לתארים גבוהים יותר.

- אחוז בוגרי דוקטורט בבריאות ורווחה הוא נמוך במיוחד בישראל. עם אחוז זה היא נמצאת במקום 34 מתוך כל המדינות החברות בארגון.

שעות לימוד ותוכנית לימודים

ישראל היא אחד מ-2 המדינות עם מספר שנות הלימוד החובה הגבוה ביותר

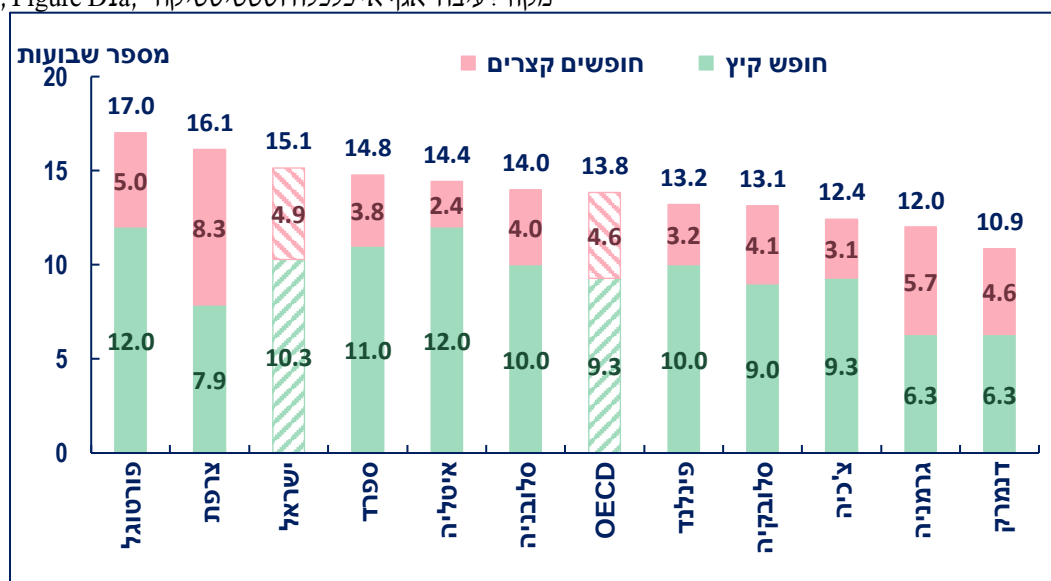
- עם 15 שנות לימוד חובה, ישראל ומקסיקו הן המדינות עם מספר שנות הלימוד החובה ביותר ב-OECD. לשם השוואה, בממוצע מדינות הארגון חובה ללמוד כ-11 שנים.
- רק בישראל, מקסיקו והונגריה לימודי חובה מתחילים בגיל 3.

בחינוך היסודי ובחט"ב לומדים יותר שעות בישראל

- מספר שעות לימוד החובה של תלמידי ישראל גבוה מממוצע ה-OECD ב-26% בחינוך היסודי. פער זה שווה ערך לכ-5 ש"ש בממוצע לתלמיד בשנה במהלך לימודיו ביסודי.
- בחט"ב ב-2019 בישראל התלמידים נהנו מ-15.1 שבועות חופש, מתוכן כשני שלישי בקיץ. ב-OECD בממוצע התלמידים נהנו מ-13.8 שבועות חופש, מתוכן 9.3 כחופש קיץ.

תרשים 2.1: מספר שבועות חופש בחט"ב בישראל וב-OECD ב-2019

מקור: עיבוד אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה EAG 2019, Figure D1a,

* במגזר היהודי בלבד.

סה"כ מספר שבועות חופש כתוב בתרשים בכחול כהה.

- בחינוך היסודי בישראל מקצועות הלימוד מתפלגים באופן דומה למדינות החברות ב-OECD. בחטיבת הביניים קיימים הבדלים במקצוע שפות זרות.

- בחינוך היסודי ובחט"ב לומדים בישראל יותר שעות מהממוצע של המדינות החברות ב-OECD. התלמידים בישראל מקבלים בחינוך היסודי ובחט"ב ביחד כ-1,111 שעות לימוד יותר. לאורך השנים, כשני שלישים מהשעות האלה הושקעו במקצועות "מתמטיקה" ו-"שפות זרות".

לוח 2.5: סה"כ שעות הלימוד החובה לאורך כל השנים בחינוך היסודי ובחט"ב, לפי תחומי דעת (2019)

ממוצע שעות לימוד חובה	מזה ב:				אחר	
	קריאה, כתיבה וספרות	מתמטיקה	מדעים וטכנולוגיה	שפות זרות		
ישראל	1,679	1,439	869	1,159	3,557	
OECD	1,591	1,147	836	742	3,276	
הפרש בין ישראל ל-OECD	88	292	33	417	281	

מקור: עיבוד אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה מבוסס על EAG 2019, Tables D1.1, D1.3a & D1.3b